

Σήμερα, παιδιά μου, στο μάθημα των Θρησκευτικών θα δούμε ξανά ένα κείμενο που είχατε διαβάσει στο Μάθημα των Ελληνικών σχετικό με την Μεγάλη Ταρασκευή. Όπως ήδη γνωρίζετε, το πρωί της Μεγάλης Ταρασκευής γίνεται ο στολισμός του Επιταφίου στις εκκλησίες. Στο ιερό Κουβούκλιο τοποθετείται ένα ύφασμα, πάνω στο οποίο έχει κεντηθεί ή ζωγραφιστεί ο Κύριος, το οποίο προσκυνούν οι πιστοί. Κατά τη διάρκεια της ακολουθίας που γίνεται το βράδυ της ίδιας ημέρας, φάλλονται σε τρεις στάσεις (μέρη) τα λεγόμενα Εγκώμια, μικρά τροπάρια πολύ αγαπητά στο λαό. Τα πιο γνωστά είναι: «Η ζωή εν τάφω...», «Άξιον εστί μεγαλύνειν...», «Αι γενεαί πάσαι...». Στη συνέχεια γίνεται η Περιφορά του Επιταφίου, εκτός του ναού και στα όρια της Ενορίας.

Πατώντας στον σύνδεσμο <https://bit.ly/39xf141>, θα ακούσουμε από την παιδική χορωδία Σπ. Λάμπρου το Εγκώμιο στο οποίο περιλαμβάνεται ο στίχος «Ω γλυκύ μου έαρ, γλυκύτατόν μου Τέκνον, πού έδυ σου το κάλλος;» [Ω γλυκιά μου άνοιξη, γλυκύτατό μου παιδί, πού βυθίστηκε (και χάθηκε) η ωραιότητά σου;] ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ: Γιατί η Παναγία στον παραπάνω στίχο αυτό αποκαλεί τον Χριστό «άνοιξη»; Σκεφτείτε τι σημαίνει η άνοιξη στη φύση και τι σημαίνει άνοιξη για τους Χριστιανούς;

- ❖ Παρατηρούμε προσεκτικά τα παρακάτω έργα και διαβάζουμε τις λεζάντες. Τι κοινό έχουν όλα τα έργα; Ποια αισθήματα ή εντυπώσεις μας προκαλεί το κάθε ένα και γιατί;

1

Επιτάφιος Θρήνος του Σάντρο Μποτιτσέλι 1495-98

2

Πιετά του Μιχαήλ Άγγελου (1497 - 1499), μαρμάρινο γλυπτό στην είσοδο του Αγίου Πέτρου.

3

Ο θρήνος της Παναγίας και του Ιωάννη από τον Ενταφιασμό του Χριστού, τοιχογραφία στον Άγιο Παντελεήμονα του Nerezi, 1164

4

Αγιογραφία, Επιτάφιος Θρήνος (λεπτομέρεια), Βυζαντινό Μουσείο (από μονή Βρύσης στη Σίφνο)

- ❖ «Το μοιρολόγι της Παναγίας» που ακολουθεί, είναι ένα δημοτικό τραγούδι, που τραγουδιέται στην Ελλάδα, κατά τον στολισμό του Επιταφίου. Εντοπίζουμε στίχους που δείχνουν τον πόνο της μάνας για το θάνατο του παιδιού της, έστω και αν γνωρίζει ότι ο Χριστός θα αναστηθεί.

Το μοιρόλογι της Παναγίας

Σήμερα μαύρος ουρανός, σήμερα μαύρη μέρα.
Σήμερα όλοι θλίβονται και τα βουνά λυπούνται.

Ο Κύριος ηθέλησε να μπει σε περιβόλι,
να λάβει Δείπνο Μυστικό, για να τον λάβουν όλοι.

Κι η Παναγία η Δέσποινα καθόταν μοναχή της,
την προσευχή της έκανε για τον μονογενή της.

Κι εκεί που προσευχότανε κι έκανε τις μετάνοιες,
φωνή τής ήρθε εξ ουρανού κι απ' Αρχαγγέλου στόμα:

– Φτάνουν, Κυρά, οι προσευχές! Φτάνουν και οι
μετάνοιες!

Το Γιο σου τον επιάσανε, στη φυλακή τον πάνε.

Σαν κλέφτη τον επιάσανε και σαν ληστή τον πάνε
και στου Πιλάτου τα σκαλιά, εκεί τον τυραννάνε.

Η Παναγία, σαν τ' άκουσε, έπεσε και λιγώθη.
Πάει η Μάρθα, η Μαγδαληνή και του Προδρόμου η
μάνα

και του Ιακώβου η αδερφή κι οι τέσσερις αντάμα
Σταμνί νερό της ρίξανε, τρία καντάρια μόσχο

και τρία μυροδόσταμο, για νά 'ρθει ο λογισμός της.
Και σαν της ήρθε ο λογισμός και σαν της ήρθε ο νους
της,

παίρνουν τον δρόμο, το δρομί, στρατί το μονοπάτι.
Το μονοπάτι τούς έβγαλε εις του χαλκιά* την πόρτα.

– Ήρα καλή σου, μάστορα! Τι είναι αυτά, που
φτιάχνεις;
– Τρία καρφιά παράγγειλαν οι φίλοι μου οι Ρωμαίοι

μα γω για το χατίρι τους πέντε θε να τους φτιάξω.
Να βάλουν δυο στα χέρια του και τ' άλλα δυο στα
πόδια,

το τρίτο, το φαρμακερό μέσα στα σωθικά του,
να τρέξει αίμα και νερό, να λιγωθεί η καρδιά του.

Παίρνουν τον δρόμο, το δρομί, στρατί το μονοπάτι.
Κοιτούν δεξιά, κοιτούν ζερβά, κανένα δε γνωρίζουν,

κοιτούν και δεξιότερα, βλέπουν τον Αϊ-Γιάννη.
– Αϊ μου Γιάννη Πρόδρομε και βαπτιστά του γιου μου,

μην είδες το παιδάκι μου και σε τον δάσκαλό σου;
– Δεν έχω στόμα να σου πω, στόμα να σου μιλήσω.

Δεν έχω χέρι πάλαμο, για να σου τον εδείξω.
– Έχεις και στόμα να μου πεις, στόμα να μου μιλήσεις.

Έχεις και χέρι πάλαμο, για να μου τον εδείξεις.
– Βλέπεις εκείνο τον γυμνό, τον παραπονεμένο,

όπου φορεί πουκάμισο στο αίμα βουτηγμένο;
Βλέπεις εκείνο τον γυμνό τον ανεμομαλλιάρη,

όπου φορεί στην κεφαλή αγκάθινο στεφάνι;
Εκείνος είναι ο γιόκας σου κι εμένα ο δάσκαλός μου.

Η Παναγία πλησίασε γλυκά και του μιλούσε:

– Γιε μου, που σ' έχω μοναχό και μοναχό κλωνάρι,

τώρα σε βλέπω στον σταυρό μ' αγκάθινο στεφάνι!
Πού 'ναι γκρεμός να γκρεμιστώ, φωτιά να πάω να πέσω!

Πού 'ναι μαχαίρι δίκοπο, να δώσω στην καρδιά μου!
Δε μου μιλάς, παιδάκι μου, δε μου μιλάς, παιδί μου!

– Σύρε, μάνα, στο σπίτι σου, κάνε την προσευχή σου
και το Μεγάλο Σάββατο καρτέρα το παιδί σου.

Βάλε κρασί μες στο γυαλί κι αφράτο παξιμάδι
και δείξε την υπομονή, για να την κάνουν κι άλλοι.

δημοτικό τραγούδι

Το τραούδιν της Παναγίας

Δημοτικό τραγούδι στην κυπριακή διάλεκτο που τραγουδιόταν παλαιότερα το βράδυ της Μεγάλης Παρασκευής μπροστά στον στολισμένο επιτάφιο. Μια από τις πολλές παραλλαγές αρχίζει έτσι:

Αδέ μαντάτον σκοτεινόν τζ' η μέρα λυπημένη,

πού'ρτεν σε μένα σήμμερον την πολλοπικραμμένην.

Επκιάσαν τον υιούλλη' μου τζ' έμειν' ορφανεμένη,

σήμμερον κλάψε ουρανέ τζαι γη σκοτεινιασμένη.

Ο Μιχαήλ Αρχάγγελος πού 'τουν ο λοισμός μου

είπεμ 'μου «χαίρε Δέσποινα, ο Κύριος δικός μου».

Κάλλιον έθελα να μου πει «δέχτου τον θάνατόν σου»

παρ' ήρτεν τζ' είπεν «Δέσποινα, επκιάσαν τον υιόν σου».

Τζαι πού ποτάμιν να πνιγώ τζαι πού κρεμμός να δώσω

τζ'αι πού ποτάμιν σύθθολον να μπω να παραδώσω...

- ❖ Τρία βασικά χαρακτηριστικά του δημοτικού τραγουδιού είναι: **Επαναλήψεις** (π.χ. σαν κλέφτη τον επιάσανε και σαν ληστή τον πάνε), **'Ασκοπα ερωτήματα** (Ερωτήματα που δεν απαντιούνται από κανένα) και η **Χρήση διαλόγου**. Εντοπίζουμε στο ποίημα 2 τουλάχιστον παραδείγματα για το κάθε ένα..
- ❖ Συγκρίνουμε τα δύο δημοτικά τραγούδια και εντοπίζουμε **ΜΙΑ ΟΜΟΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΔΥΟ ΔΙΑΦΟΡΕΣ**.